

ти маніхейства, несторіанства, монофізитства та монофелітства. Був засуджений Константинопольським собором (754) за шанування ікон, але невдовзі реабілітований і прославлений Собором у Нікеї (787). Його праці: «Джерело пізнання» (у 3-х кн.), «Про правильне сповідання віри», «Про Святу Трійцю», «Про Трисвяте», «3 апології шанування ікон», «Свята паралелла», «Прокіст», «Про вісім духів зла», «Про добротність» та ін.

КН

Іоан Златоуст (грецьк. Хризостом, бл. 350—407) — видатний візант. церк. діяч і богослов, проповідник, один з Отців церкви, патріарх Константинополя (398—404). І.З. як церк. діяч рішуче боровся проти симонії, а також втручання д-ви у духовні справи. Проповідник аскетизму, він суворо звинувачував аморалізм і розкоші як у середовищі вищого духовенства, так і імператорського оточення, що надало йому надзвичайної поваги і популярності серед посполитого люду, але настановило проти придворну верхівку. У 404 І.З. було скинено з престолу і вислано у вигнання. Його праці: цикл бесід на книги Біблії, «Про реакцію Юліана», «До Стагірія», «Хто страждає, страждає сам через себе», «Про ненависть», «Про священство» (у 6-ти кн.), «Керівництво до виховання дітей», 238 листів, проповіді, Літургія св. Іоана Златоуста.

КН

Іоаніти — 1) секта монархіч. напрямку, яка виникла у 80-ті рр. 19 ст. і об'єднала послідовників відомого діяча православія Іоана Кронштадського (1829—1908). І. вшановують його як святого, ототожнюючи з Ісусом Христом. Його «чудесні видіння» лягли в основу «нової віри». Секта проповідує близький кінець світу, страшний суд. Прихильна до ідеї монархіч. устрою суспільства. За своїми обрядами секта не відрізняється від правосл. церкви, але в правосл. храми І. не ходять. Вони мають свої домашні молільні з усіма атрибутами правосл. культури — іконами, лампадами та ін. За активну боротьбу проти рад. влади секта була заборонена. Нині І. виходять із підпілля. Дві громади І. є на Вінниччині; 2) одна

з назв катол. духовно-рицарського ордену госпіталієрів, заснованого в Палестині в 12 ст. Орден було створено для обслуговування госпіталів, де лікувалися хворі учасники хрестових походів. Звідси друга назва його — госпіталієри. В 1291 І. переселилися з Палестини на о. Кіпр, в 1310 захопили о. Родос, а в 1530 — о. Мальту, з яким пов'язана ще одна назва ордену — мальтійський. В 1834 капітул (управління) ордену переведене до Риму. Орден існує і в наш час.

ФЛ

Іоан Хреститель — за Євангеліями, пророк, який провістив приход Христа, був його предтечею (попередником). Практикував водне хрещення; хрестив і самого Ісуса у водах Йордану (звідси — і його ім'я). Закликав послідовників до покаяння. Був страчений за наказом правителя Галілеї Ірода Антипи. Вважається, що в основі оповіді про І.Х. лежить діяльність реального проповідника поч. 1 ст. н. е., можливо, бл. до кумранітів. Христ. церква святкує кілька свят на честь пророка.

ГС

Іов Почаївський (світське ім'я Іван Желізо (Залізо), 1551—1651) — перший ігумен Почаївського монастиря (з 1597). Мав великий авторитет аскета, вченого-богослова, захисника православ'я. Учасник Київського правосл. собору 1628. Організував внутр. монастирське життя, будівництво кам'яного собору 1649, налагодив господарство Почаївського монастиря, сприяв перетворенню його у загальноукр. святиню. Визначний святий у 1659 Київським митрополитом Діонісієм Балабаном. Друга офіц. канонізація його Рос. правосл. церквою відбулась у 1833.

СЮ

Іпостась (від грецьк. *hipostasis* — сутність, основа) поняття в христ. богослов'ї, що характеризує особливості кожної з трьох подоб єдиносущної божеств. Трійці. За вченням правосл. богослов'я, відмінність і уявлення про їх «незлитність» і «нероздільність» невіддільні людському розуму, логічному осмисленню і можуть бути сприйняті лише в реліг. досвіді, який веде до внутр. споглядання «пресв. Трійці».

ФМ